

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Nález

Ústavního soudu - III. senátu složeného z předsedy senátu Jana Musila (soudce zpravodaj) a soudců Jiřího Muchy a Michaely Židlické - ze dne 30. dubna 2007 sp. zn. III. ÚS 299/06 ve věci ústavní stížnosti P. M. proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 473/2006, proti usnesení Vrchního soudu Praze ze dne 25. 1. 2006 sp. zn. 8 To 70/2005 a proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 15. 4. 2005 sp. zn. 52 T 4/2005, kterými byl stěžovatel odsouzen pro trestné činy podle § 219 a 235 trestního zákona.

I. Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 15. 4. 2005 sp. zn. 52 T 4/2005 v té části výroku o vině, kterou bylo vysloveno, že obžalovaný P. M. je vinen trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona, a ve výroku o trestu se ruší.

II. Usnesení Vrchního soudu Praze ze dne 25. 1. 2006 sp. zn. 8 To 70/2005 v té části, kterou bylo zamítnuto jako nedůvodné odvolání obžalovaného P. M. proti výroku soudu prvního stupně o vině trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona a proti výroku o trestu, se ruší.

III. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 473/2006 se ruší.

IV. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost zamítá.

Odůvodnění

I.

Včas a řádně podanou ústavní stížností co do náležitostí stanovených zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen "zákon o Ústavním soudu") se stěžovatel (v trestní věci a v dalším textu též "obviněný") domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, neboť je přesvědčen, že jimi byla porušena ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina"), čl. 6 odst. 1 a 3 a čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

Stěžovatel uvádí, že byl v trestním řízení, vedeném proti němu pro trestné činy vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona a vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona, odsouzen nespravedlivě, protože se těchto trestných činů nedopustil. V odůvodnění projednávané ústavní stížnosti stěžovatel rekapituloval svoji dosavadní obhajobu v trestním řízení. Stěžovatel zejména podrobně polemizuje se znaleckým posudkem z oboru kriminalistiky, specializace forenzní biomechanika, vypracovaným prof. PhDr. J. S., DrSc., který podle stěžovatele v řízení před obecnými soudy figuroval jako hlavní a v podstatě jediný usvědčující důkaz ve vztahu ke spáchání trestného činu vraždy. Stěžovatel upozorňuje, že prof. J. S. je jediným znalcem se specializací na forenzní biomechaniku v České republice a že neexistuje ani znalecký ústav nebo jiný znalec s obdobným oborem. Proto se stěžovatel obrátil na Univerzitu Karlovu, Fakultu tělesné výchovy a sportu, Katedru anatomie a biomechaniky, která se rovněž uvedeným oborem zabývá, a to na vysoké úrovni. Stěžovatel vyzdvihuje závěry jím vyžádané a obecným soudům předložené expertizy zpracované doc. PaedDr. K. J., CSc., podle níž pád poškozené mohl proběhnout přesně tak, jak tvrdí stěžovatel.

Stěžovatel zpochybňuje závěry posudku prof. S. mj. poukazem na to, že se během řízení nepodařilo zjistit přesnou polohu těla poškozené po dopadu. Stěžovatel dále poukazuje na výpověď svědka K. ohledně pádu a polohy těla poškozené, která byla dle názoru stěžovatele znalcem prof. S. i obecnými soudy zcela chybně vyložena a její interpretace je i v rozporu se zjištěními znalců soudních lékařů. Odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně stěžovatel vytýká nejasnost, neboť z něj neplyne, kterých svědeckých výpovědí se pro své závěry ohledně pádu poškozené dovolává. Odvolací soud dle stěžovatele zcela opominul skutečnost, že i podle stěžovatelem předložené expertizy doc. J. by tělo poškozené mělo při pádu na úrovni 2. patra stejnou polohu, jakou uvádějí svědci a prof. S., a to za předpokladu, že by došlo k mezidopadu na okenní parapet ve třetím patře (jejž ovšem obecné soudy i posudek prof. S. odmítají).

Stěžovatel mimo jiné kritizuje verzi skutkového děje, kterou vzaly obecné soudy za prokázanou, i skutečnost, že obecné soudy

ignorovaly další významné důkazy v jeho prospěch. Obecné soudy se dle názoru stěžovatele s jeho námitkami náležitě nevypořádaly a braly do úvahy jen argumenty v jeho neprospěch, zatímco argumenty v jeho prospěch zcela pominuly. Tím mělo dle stěžovatele dojít k porušení zásady *in dubio pro reo*. Navíc je takto založené rozhodnutí nepřezkoumatelné, neboť nelze zjistit, jaké myšlenkové pochody vedly soud pro vynechání alternativy ve prospěch stěžovatele. Stěžovatel zdůrazňuje, že byl zbaven svého ústavním pořádkem zaručeného práva na obhajobu, když obecné soudy odmítly předvolat prof. S. a doc. J. za účelem odstranění rozporů uvedeného znaleckého posudku prof. S. a expertizy doc. J. Byly odmítány jeho návrhy na doplnění posudku z oboru zdravotnictví, stejně tak nebyl proveden žádný ze stěžovatelem navrhovaných vyšetřovacích pokusů. Stěžovatel upozorňuje i na skutečnost, že policie zničila oděv poškozené, čímž došlo k vědomému zničení důkazů.

Závěrem stěžovatel uvádí, že napadená rozhodnutí obecných soudů jsou založena na téměř nekritickém nahlížení na znalecký posudek prof. S., odkazuje na příslušnou judikaturu Ústavního soudu ohledně nepřípustnosti tzv. předběžné selekce důkazů orgány činnými v trestním řízení. Opakuje svou argumentaci ohledně nevyjasněného motivu jeho domnělého útoku na poškozenou. V souhrnu výše uvedených skutečností spatřuje stěžovatel porušení svého ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.

II.

Předcházející průběh trestního řízení vedeného proti stěžovateli lze stručně rekapitulovat takto:

Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci byl stěžovatel dne 15. dubna 2005 uznán vinným trestnými činy vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona a vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona. Uvedených trestných činů se měl stěžovatel (zkráceně řečeno) dopustit dne 21. 4. 2004 v pronajatém bytě v Jablonci nad Nisou v ulici Skelné č. p. 55 poté, co mezi ním a poškozenou U. M. došlo ke konfliktu kvůli tomu, že poškozená měla stěžovateli údajně odcizit částku 1 000 Kč. Stěžovatel, který se nacházel pod vlivem alkoholu a kanabinoidů, měl podle odsuzujícího rozsudku reagovat tak, že uzamkl byt, požadoval vrácení peněz, a když poškozená odcizení popírala, opakovaně ji udeřil rukou do obličeje, přitom jí vyhrožoval, že jí udělá problémy a nechá ji vyhodit ze zaměstnání. V tomto jednání měl stěžovatel pokračovat i poté, co mu poškozená peníze vrátila a chtěla byt opustit, v čemž jí stěžovatel zabránil. V době, kdy poškozená sama vylezla na parapet otevřeného okna, ji měl stěžovatel v hněvu silným tlakem pod těžiště do kolen nebo stehů z okna vystrčit, což mělo vést k pádu jejího těla z výšky 13,70 m na travnatý povrch, při němž poškozená utrpěla mnohočetná poranění, jimž o několik hodin později podlehla.

Za oba tyto nyní stíhané trestné činy vraždy a vydírání a dále též za již dříve spáchané trestné činy výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona a násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 197a odst. 1 trestního zákona (pro něž byl dříve odsouzen trestním příkazem Okresního soudu v Liberci ze dne 13. 12. 2004 č. j. 5 T 196/2004-42) byl stěžovateli uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti roků. Pro výkon trestu odnětí svobody byl zařazen do věznice s ostrahou podle § 39a odst. 3 trestního zákona.

Nalézací soud prováděl mimo jiné dokazování výsledkem samotného stěžovatele a svědků, s nimiž byl stěžovatel ve styku krátce předtím, než se měl uvedených trestných činů dopustit. Zejména však byly v hlavním líčení vyslechnuty osoby, které měly možnost sledovat pád poškozené z okna, popř. těch, které popsaly polohu těla poškozené po dopadu. Dále byly vypracovány znalecké posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, znalecké posudky z psychiatrie a klinické psychologie ohledně duševního stavu stěžovatele a zejména znalecký posudek znalcem z oboru kriminalistika, specializace forenzní biomechanika, ohledně charakteru pádu poškozené a možnosti cizího zavinění. Z listinných důkazů soud hodnotil kromě protokolu o ohledání místa činu i odborné vyjádření z oboru chemie ohledně mikrostop z parapetu okna bytu, jenž se nalézá o patro níže, než odkud vypadla poškozená. Soud bral v úvahu i zajištěný prepis telefonického oznámení na územním středisku záchranné služby, který hodnotil v souvislosti s výpisem o uskutečněném telekomunikačním provozu pevné telefonní linky z pronajatého bytu stěžovatele v souvislosti s jeho tvrzením, že v době pádu poškozené z okna telefonoval s jedním ze svědků.

Ohledně samotného pádu poškozené nalézací soud odmítl tvrzení stěžovatele o tom, že poškozená vypadla z okna nešťastnou náhodou, poté co stála v podřepu na vnitřním parapetu okna zády do místnosti a náhle se přetočila levým ramenem ven. Zejména na základě znaleckého posudku z forenzní biomechaniky, vypracovaného znalcem prof. S., vzal nalézací soud za dostatečně prokázané, že se na pádu poškozené z okna musela podílet vnější síla druhé osoby, z čehož soud vyvodil i závěr o vině stěžovatele trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona.

Proti rozsudku podal stěžovatel odvolání k Vrchnímu soudu v Praze, v němž uváděl četné námitky k dokazování provedenému soudem prvního stupně a k jeho skutkovým zjištěním. Tyto námitky se soustředily právě na objektivitu posudku z forenzní biomechaniky, jež stěžovatel zpochybňoval. Posléze stěžovatel odvolacímu soudu jako písemný doplněk svého odvolání předal jednak znalecký posudek z oboru textilie, odvětví textilních materiálů, vypracovaný doc. Ing. J. S., CSc., a jednak biomechanickou expertizu písemně zpracovanou doc. J., které si sám nechal vypracovat. Následně při veřejném zasedání stěžovatel vrchnímu soudu předložil písemný komentář doc. J. k vyjádření vypracovanému na žádost vrchního soudu znalcem prof. S. k jím podané znalecké expertize. V závěrečném návrhu pak stěžovatel a jeho obhájce navrhovali, aby bylo dokazování doplněno osobním výsledkem zpracovatelů obou expertiz, a to k odstranění rozporů mezi závěry jejich posudků.

Odvolací soud návrhům stěžovatele na doplnění dokazování nevyhověl. V odůvodnění ústavní stížností napadeného rozhodnutí odvolací soud odkázal na meze prováděného dokazování plynoucí z ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu, jež nepředpokládá

povinnost obecných soudů provádět veškeré stranami navrhané důkazy. Vrchní soud vyjádřil své přesvědčení o tom, že krajským soudem bylo dokazování provedeno v potřebném rozsahu a další dokazování by již bylo nadbytečné. Odvolací soud dále shledal, že soud nalézací na základě výsledků prý bezchybně provedeného dokazování dospěl v zásadě ke správným skutkovým zjištěním.

Ve vztahu k trestnému činu vraždy vrchní soud porovnává závěry znaleckého posudku prof. S. z odvětví forenzní biomechaniky se závěry znalců soudních lékařů ohledně zranění poškozené, jež odpovídají pádu těla na záda, a dále s výpověďmi svědků K. a H., kteří nezávisle na sobě sledovali pád poškozené. Vrchní soud odmítl verzi pádu poškozené uváděnou stěžovatelem a zdůraznil, že i podle zcela laické úvahy se poškozená nemohla během pádu dostat do horizontální polohy, popisované svědky, sama, a to ani po případném nárazu těla na parapet okna o patro níže. Odvolací soud dále odmítl úvahy stěžovatele ohledně prohnutí uvedeného parapetu a zdůraznil malou identifikační hodnotu textilních vláken, jež na něm byly zajištěny. Konečně vrchní soud uvedl, že ani na oděvu poškozené nebyly zjištěny stopy svědčící o dotyku těla s omítkou, k němuž by podle verze události uváděné stěžovatelem prý bývalo muselo dojít. Ač odvolací soud přisvědčil tvrzení stěžovatele o tom, že dle časových údajů zjištěných z výpisu o telekomunikačním provozu v okamžiku, kdy došlo k pádu poškozené z okna, skutečně telefonoval, přesto tvrdí, že mu prý tato skutečnost neznemožňovala k poškozené přistoupit, během telefonování do ní strčit a způsobit tak její pád z okna. Odvolací soud se ztotožnil se všemi výroky rozsudku soudu prvního stupně a odvolání stěžovatele jako zcela nedůvodné podle § 256 trestního řádu zamítl.

Proti uvedenému rozhodnutí odvolacího soudu podal stěžovatel ještě dovolání k Nejvyššímu soudu, a to v rozsahu výroku o vině trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona i výroku o trestu, přičemž odkazoval na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) trestního řádu. Stěžejní výhrady stěžovatele směřovaly znovu proti správnosti znaleckého posudku prof. S., proti nimž stěžovatel stavěl závěry expertizy doc. J.

Nejvyšší soud v usnesení napadeném ústavní stížností shledal, že ač stěžovatel v dovolání formálně deklaroval dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, fakticky uplatnil námitky skutkové, které žádný z důvodů dovolání podle § 265b trestního řádu nezakládají. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu měl Nejvyšší soud za relevantně uplatněn pouze v té části dovolání, v níž stěžovatel namítal, že v tzv. skutkové větě rozsudku není objasněn motiv jeho činu, čímž nebyla prokázána subjektivní stránka trestného činu vraždy. Dovolací soud však vyslovil názor, že ani tato námitka stěžovatele nemůže obstát, poněvadž obecné soudy ve vztahu k zavinění učinily taková zjištění, která evidentně naplňují znaky úmyslu nepřímého podle § 4 písm. b) trestního zákona. Nejvyšší soud proto dovolání stěžovatele jako zcela zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu odmítl.

III.

Ústavní soud si vyžádal vyjádření účastníků a dále trestní spis vedený u Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci pod sp. zn. 52 T 4/2005.

Předsedkyně senátu krajského soudu ve svém vyjádření k projednávané ústavní stížnosti vyjádřila přesvědčení, že ve věci byly provedeny veškeré dostupné důkazy, na základě kterých bylo ve věci rozhodnuto, včetně znaleckého posudku prof. S., jehož závěry byly přesvědčivé. Obdobně předseda senátu Vrchního soudu v Praze označil obsah odůvodnění ústavní stížnosti za pouhé opakování dosavadní obhajoby stěžovatele, již se ovšem obecné soudy již podrobně zabývaly. Vrchní soud uznává, že motivace stěžovatele provedenými důkazy objasněna nebyla, avšak zároveň zdůrazňuje, že motiv není zákonným znakem skutkové podstaty trestného činu vraždy. Předsedkyně senátu Nejvyššího soudu ve svém vyjádření shrnula průběh dovolacího řízení a v podrobnostech odkázala na odůvodnění napadeného usnesení.

Všichni tito účastníci - obecné soudy - konstatují, že stěžovatel uplatňuje v ústavní stížnosti stejné námitky, které vznesl již v předchozím průběhu trestního řízení a s nimiž se obecné soudy řádně vypořádaly; navrhují proto odmítnutí, resp. zamítnutí ústavní stížnosti a souhlasí s upuštěním od ústního jednání před Ústavním soudem.

IV.

Na výzvu Ústavního soudu ve smyslu § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu stěžovatel prostřednictvím svého právního zástupce sdělil, že trvá na své účasti při ústním jednání.

V.

Ústavní soud při svém rozhodování vyšel z obsahu podané ústavní stížnosti, z obsahu napadených rozhodnutí obecných soudů, z obsahu vyžádaného trestního spisu Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci sp. zn. 52 T 4/2005 a z výsledků ústního jednání a dospěl k těmto závěrům:

Ústavní soud musí přisvědčit důvodnosti ústavní stížnosti v té části, v níž je napadáno odsouzení stěžovatele pro trestný čin

vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona.

Trestní řízení vedené pro trestný čin vraždy a vydaná rozhodnutí ohledně tohoto trestného činu vykazují četné důkazní deficity, které způsobily, že o správnosti zjištění skutkového stavu vyvstávají důvodné pochybnosti. Pokud za této důkazní situace rozhodly obecné soudy o vině stěžovatele, porušily princip objektivní pravdy a princip presumpce nevinny a zasáhly do sféry ústavně chráněných práv stěžovatele.

Důkazní pochybení obecných soudů spatřuje Ústavní soud v těchto skutečnostech:

Odsuzující rozsudek ve výroku o vině stěžovatele trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona je po důkazní stránce založen na předpokladu, vysloveném ve výroku odsuzujícího rozsudku, že poté, co poškozená U. M. vylezla na parapet otevřeného okna, obžalovaný "silným tlakem pod těžiště do kolen či stehů ji z okna vystrčil". Tento závěr soud opírá o jediný důkaz - o znalecký posudek z oboru kriminalistika, specializace forenzní biomechanika, zpracovaný znalcem prof. S. Žádným jiný důkaz z těch, které byly v průběhu trestního řízení shromážděny, neobsahuje žádnou informaci o tom, že obžalovaný poškozenou z okna vystrčil. Svědecké výpovědi vyslechnutých osob zachycují takové úseky události, které se odehrávaly před činem nebo naopak po činu, avšak kritický moment události spočívající v motorickém aktu "vystrčení" oběti z okna není prokazován žádnou svědeckou výpovědí ani žádným jiným důkazem.

Ohledně jednání obžalovaného, které je základní složkou objektivní stránky inkriminovaného trestného činu vraždy, tedy existuje pouze jediný důkaz. O motivu činu neexistuje žádný důkaz, zavinění obviněného ve formě nepřímého úmyslu je soudem vyvozováno pouze nepřímou, a to opět toliko z objektivní stránky trestného činu.

Taková důkazní situace, kdy existuje pouze jediný usvědčující důkaz, je z poznávacího hlediska nesnadná a obsahuje v sobě riziko možných chyb a omylů. Ústavní soud již ve své předchozí judikatuře opakovaně vyslovil požadavek, že v takových případech musí být věnována mimořádná pozornost důkladnému prověření tohoto jediného usvědčujícího důkazu a takový důkaz musí být mimořádně pečlivě hodnocen [srov. např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 37/03, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále jen "Sb. n. u."), svazek 33, nálezy č. 81]. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyvinout všemožné úsilí, aby tento jediný usvědčující důkaz byl pokud možno doplněn jinými, byť třeba nepřímými důkazy. Taková povinnost pro ně vyplývá ze zásady oficiality a ze zásady vyhledávací (§ 2 odst. 4 a 5 trestního řádu), podle níž orgány činné v trestním řízení jsou povinny samy provádět další potřebné a dostupné úkony tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 trestního řádu).

V předmětné trestní věci však nebylo postupováno s potřebnou pečlivostí a aktivitou a relevantní skutečnosti nebyly objasněny dostatečným způsobem.

VI.

Znalecký posudek je nepochybně významným druhem důkazních prostředků a v rámci dokazování v trestním řízení mu přísluší významné místo. Nelze však pustit ani na okamžik ze zřetele, že ze stěžejních zásad dokazování v novodobém trestním procesu vyplývá požadavek kritického hodnocení všech důkazů včetně znaleckého posudku. Znalecký posudek je nutno hodnotit stejně pečlivě jako každý jiný důkaz, ani on nepoživá žádné větší důkazní síly, a musí být podrobován všestranné prověrce nejen právní korektnosti, ale též věcné správnosti. Tato zásada je běžně uznávána v odborné procesualistické literatuře (srov. např. Šámal, P. in: Trestní právo procesní. 2. vyd. Praha: C. H. Beck 2003, str. 451; Mathern, V.: Znalecký posudok ako dôkazný prostriedok v československom trestnom konaní. Bratislava: Veda 1976, str. 109 a násled., v judikatuře obecných soudů (srov. např. č. 40/1969 Sb. rozh. tr., č. 40/1972 Sb. rozh. tr.) i v judikatuře Ústavního soudu (srov. např. nálezy sp. zn. III. ÚS 77/01, Sb. n. u., svazek 23, nálezy č. 104).

Hodnotit je třeba celý proces utváření znaleckého důkazu, včetně přípravy znaleckého zkoumání, opatřování podkladů pro znalce, průběh znaleckého zkoumání, věrohodnost teoretických východisek, jimiž znalec odůvodňuje své závěry, spolehlivost metod použitých znalcem a způsob vyvozování závěrů znalce. Ústavní soud si je vědom toho, že požadavek, aby orgán činný v trestním řízení hodnotil mj. též odbornou správnost znaleckého zkoumání a odbornou odůvodněnost závěrů znaleckého posudku, je velmi náročný. Uznává také správnost názoru, že orgán činný v trestním řízení nemůže sám nahradit odborné závěry znalce svými laickými názory. Je však třeba trvat na povinnosti orgánů činných v trestním řízení hodnotit znalecký posudek ze všech aspektů shora naznačených, včetně jeho odborné správnosti. Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku a slepě důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.

Vyvstanou-li pochybnosti o věcné správnosti znaleckého posudku, je orgán činný v trestním řízení povinen, v souladu se zásadou oficiality a zásadou vyhledávací (§ 2 odst. 4, 5 trestního řízení), pokusit se odstranit vzniklé pochybnosti obstaráním dalších důkazů. V případě závažných skutkových rozporů a pochybností o správnosti znaleckého posudku, které se nepodaří odstranit, musí soud postupovat podle pravidla in dubio pro reo a rozhodnout ve prospěch obviněného.

V posuzovaném případě vznikají o věcné správnosti znaleckého posudku z oboru forenzní biomechaniky vážné pochybnosti, které lze shrnout do několika skupin:

Především je třeba vzít v úvahu, že samotný znalecký obor forenzní biomechaniky je relativně mladým oborem, jehož teoretická a metodologická báze je doposud neustálená a jehož výsledky nejsou dostatečně verifikovány ve forenzní praxi. O tom, že tento znalecký obor není prozatím dostatečně etablovaný a praktickým používáním dostatečně verifikovaný, svědčí již ta samotná skutečnost, že prof. S. je jediným znalcem v České republice, zapsaným pro tento obor v seznamu znalců. V situaci, kdy v odborné znalecké komunitě neexistuje možnost vzájemné kontrolovatelnosti větším počtem erudovaných odborníků, zvyšuje se nesporně riziko možných omylů a chyb, jež nelze ani ve vědeckém poznání plně vyloučit. Za takového stavu musí orgány činné v trestním řízení přistupovat k hodnocení znaleckých posudků obzvláště obezřetně; každopádně je třeba vyvarovat se jakési "monopolizace" znaleckého oboru v rukou jediného znalce a je třeba vytvářet vhodné procesní a organizační podmínky pro možnost kontroly postupu znalce.

V nauce je obecně uznáváno, že zejména ta část biomechaniky, která se zabývá zkoumáním pádu lidského těla z výšky, patří mezi neobtížnější a nejproblematičtější části této disciplíny. Jakkoli je nepochybné, že v zájmu rozvoje obecného vědeckého poznání je třeba při vědeckém bádání připustit použití i zcela novátorských a dosud nedostatečně aprobovaných poznatků a metod, při jejich aplikaci k účelům znaleckého zkoumání v trestním řízení je však třeba postupovat se zvýšenou opatrností a na jejich hodnocení je nutno klást zvýšené nároky. V trestním řízení jsou totiž "ve hře" mimořádně závažné lidské hodnoty, totiž spravedlivé soudní rozhodování o vině a trestu obviněného. Aniž by Ústavní soud chtěl obecně zpochybňovat možnost použití expertizy z oboru forenzní biomechaniky v trestním řízení, vyslovuje naléhavý požadavek, aby soudy při hodnocení znaleckých posudků z tohoto oboru postupovaly s mimořádnou pečlivostí.

Složitost a obtížnost biomechanického zkoumání pádu lidského těla z výšky vyplývá v prvé řadě z povahy samotného objektu zkoumání. Lidské tělo je velice složitým biologickým objektem, je složeno z mnoha částí a nehomogenních tkání, má různý stupeň pružnosti a v interakci s prostředím se chová zcela jinak než tuhé fyzikální těleso. Průběh pohybu živého lidského těla při pádu může do jisté míry aktivně ovlivnit samotná padající osoba, a to jak vědomě, tak automatickými reakcemi. Velmi výstižnou biomechanickou charakteristiku lidského těla a jeho chování při interakci s vnějším prostředím obsahuje např. odborné vyjádření doc. J. založené na č. 1. 682 trestního spisu.

Znalci tohoto oboru se při určování některých kvantitativních charakteristik pádu lidského těla (např. při určování velikosti vnější síly působící na tělo při vystrčení z okna, dráhy pádu, vzdálenosti dopadu těla od těžnice apod.) neobejdou bez empirických údajů, zjišťovaných mj. experimentováním, a bez jejich následného statistického výpočtu a zpracování. Z povahy věci je očividné, že možnosti reálných experimentů při nebezpečné manipulaci (pádu z výšky) s živým lidským tělem jsou značně omezené, takže shromáždění statistických dat získaných zkoumáním dostatečně reprezentativních souborů je velmi ztížené. Experimentální nahrazení živého lidského těla vhodnou figurínou je značně problematické, protože věrné napodobení vlastností lidského těla je velmi obtížné, ne-li nemožné. Samotný prof. S. ve své knižní publikaci uvádí, že "experimentální údaje o mechanickém chování lidského těla při pádu z výšky zatím chybí, a proto výzkum v tomto směru je velmi žádoucí a aktuální" (Straus, J. a kol.: Forenzní biomechanika. Praha: Policejní akademie ČR 1999, str. 214).

Ve svém znaleckém posudku v trestním spisu prof. S. uvádí, že k určení statistických hodnot použitých při výpočtu kvantitativních charakteristik inkriminovaného trestného činu dospěl výzkumnými experimenty (simulovanými pády do plaveckého bazénu), prováděnými s mladými muži - figuranty. Okolnosti provádění těchto experimentů jsou znalcem popsány rovněž v odborné literatuře (Straus, J. a kol.: Biomechanika pádu z výšky. Praha: Policejní akademie ČR 2004; Michalec, P., Komínek, M., Straus, J.: Komparace experimentálně zjištěných a empirických dat biomechaniky pádu z výšky. In: Straus, J.: Pokroky v kriminalistice. Praha: Policejní akademie ČR 2006). Lze vznést oprávněně pochybnosti, zda statistická data zjištěná v simulovaných a v podstatně odlišných podmínkách jsou bez dalšího aplikovatelná ve zkoumaném trestním případě, vyznačujícím se jedinečnými okolnostmi konkrétního trestného činu.

Moderní biomechanická teorie, vědoma si těchto naznačených potíží empirických zkoumání, se snaží doplnit instrumentarium výzkumných metod metodami matematického modelování a aplikací nových metod elektronicko-optických technologií (QUALISYS, KISTLER apod.). Tyto nejmodernější metody, zvyšující věrohodnost biomechanického znaleckého zkoumání, však znalcem prof. S. nebyly použity, naopak doc. J. s nimi pracoval.

Z povahy věci vyplývá, že předpokladem biomechanické analýzy pádu těla z výšky je existence spolehlivých vstupních informací (což uvádí rovněž prof. S. ve své literární produkci - viz Straus, J. a kol.: Forenzní biomechanika. Praha: Policejní akademie ČR 1999, str. 214). Nutné jsou především informace získané ze stop na místě činu (např. na místě dopadu těla, na místech, jichž se padající tělo mohlo dotknout při pádu), ze stop na těle zraněné osoby a ze svědeckých výpovědí osob pozorujících pád. Je ovšem nutno konstatovat, že v posuzovaném případě tyto informace, které měl znalec k dispozici, nejsou zdaleka dokonalé, a to ať už vlivem objektivních podmínek, anebo vlivem chybného postupu orgánů činných v trestním řízení. Zjištění přesné polohy těla po dopadu na zem bylo velmi obtížné, protože tělo dopadlo na svažující se terén a mohlo se po dopadu dále posunout. Protože seběhnuvší se svědci a přívolaní zdravotníci poskytovali těžce zraněné oběti první pomoc a tělo bylo odvezeno z místa ještě před příchodem policejních orgánů, bylo přesné určení místa dopadu a přesné polohy těla po dopadu nesnadné a informace poskytnuté znalci nejsou zcela přesné. Také výpovědi svědků J. K. a D. H. ohledně polohy těla při pádu se rozcházejí - svědek K. uvádí, že tělo padalo ve vodorovné poloze obličejem nahoru, svědek H. naproti tomu uvádí, že tělo padalo hlavou dolů.

K přesné biomechanické analýze pádu by nepochybně bylo zapotřebí znát přesnou polohu těla poškozené v okamžiku vypadnutí z okna (zda stála vzpřímená, nebo byla v podřepu či pokrčena) a zda se v okně pohybovala (zda byla v klidu, nebo vykročila či vyskočila). Údaje, které k těmto skutečnostem poskytl obžalovaný, jenž jako jediný tuto fázi události pozoroval, jsou nepřesné a zčásti rozporné, což nepochybně biomechanickou analýzu ztížilo. Při popsání nedostatku těchto vstupních dat se jeví jako málo přesvědčivé naprosto jednoznačné tvrzení znalce prof. S., že pád "probíhal z polohy stoj, rotace délkové osy těla vzad o -90 °, při letu se délková osa těla sklápí kolmo na svislici pádu, tělo obličejem nahoru". Pro kategoričnost a jednoznačnost těchto závěrů nejsou znalcem předloženy žádné přesvědčivé argumenty.

V daném případě nebyly podkladové materiály náležitě vyhodnoceny a nebyl posouzen bez pochybností jejich význam pro dokazování. Vážné pochybnosti vzbuzují zejména dvě skutečnosti, a sice, zda tělo poškozené při pádu kontaktovalo také

1. parapet ve třetím patře domu,
2. stříšku vchodové předsínky před domem.

Obě tyto skutečnosti jsou nepochybně důležité pro správné určení trajektorie pádu těla, protože se zdá být očividné, že těmito kontakty těla během pádu může dojít k udělení mechanického rázu padajícímu tělu, k ovlivnění trajektorie pádu a ke změnám polohy padajícího těla, což může podstatně ovlivnit situování místa jeho dopadu na zem. Je třeba konstatovat, že tyto okolnosti nebyly v průběhu trestního řízení zcela jednoznačně osvětleny. Ohledáním místa činu bylo nicméně konstatováno, že parapet okna ve třetím patře je prohnutý a byla na něm zajištěna textilní vlákna (protokol o ohledání na č. l. 314 spisu), jejichž zkoumáním určil znalec doc. Ing. J. S., že druhotně odpovídají oblečení, které na sobě měla poškozená (č. l. 639 spisu). Svědek T. S., bydlící ve třetím patře, vypověděl, že slyšel silnou ránu, která ho probudila (č. l. 452 spisu); z těchto skutečností lze vyvodit velmi pravděpodobnou verzi, že padající tělo skutečně na parapet ve třetím patře narazilo. Naproti tomu ohledáním stříšky vchodové předsínky před domem nebyly zjištěny žádné stopy, které by mohly být způsobeny pádem poškozené (č. l. 316 spisu).

V rozporu s těmito zjištěními však znalec prof. S. vychází při určování trajektorie pádu a místa dopadu těla z předpokladu, že padající tělo nenarazilo ani jinak nekontaktovalo parapet okna ve třetím poschodí, avšak narazilo na stříšku vchodové předsínky. Tento rozpor mezi tvrzením znalce a ostatními důkazy není v odůvodnění odsuzujícího rozsudku náležitě vysvětlen. K prověření verze vyslovené policií a přejeté znalcem prof. S., že k deformaci parapetu ve třetím patře mohlo dojít bez souvislosti s pádem poškozené (protože deformace se prý nacházejí nahodile i na parapetech jiných bytů v domě), nevyužily orgány činné v trestním řízení všechny nabízející se důkazní možnosti, např. nevyslechly manželku T. S., která by pravděpodobně mohla dobu vzniku deformace také ozřejmit, a to přesto, že obviněný její výslech požadoval návrhem učiněným při hlavním líčení (č. l. 559 spisu). Podobně soudy nevěnovaly náležitou pozornost opětovnému vyhodnocení charakteru tvarových deformací na parapetu okna a neexistenci těchto deformací na stříšce vchodové předsínky, a to dokonce ani poté, co sám obviněný předložil ještě v průběhu soudního řízení fotografickou dokumentaci těchto kritických míst.

Metodologie znaleckého dokazování vyžaduje, aby jak orgány činné v trestním řízení, tak samotný znalec kriticky hodnotili úplnost a bezvadnost podkladových materiálů, které znalec podrobuje svému zkoumání. Znalec nesmí sám vyloučit některé z předložených podkladů jen proto, že nezapadají do jím vytyčené verze události.

Pro posouzení věrohodnosti znaleckého posudku není bez významu ani formální a logická skladba předloženého posudku, přesnost uváděných údajů, pečlivost věnovaná slovní formulaci dokazovaných skutečností. Orgánům činným v trestním řízení jistě neuniklo, že znalec v posudku uvedl několik zjevně mylných údajů - uvádí např., že tělo poškozené se po dopadu otočilo "o šeríkový keř asi jeden a půl metru vpravo od vchodu" (č. l. 108 spisu), který se však ve skutečnosti na uvedeném místě nenacházel; zmiňuje se o pádu poškozené "z 8. patra" (č. l. 111 spisu), ačkoliv jde správně o 4. patro. Znalec se ve svém posudku nikde nezmiňuje o tom, jaký vliv mohla mít na vzdálenost dopadu a na polohu těla po dopadu ta skutečnost, že terén, kam tělo dopadlo, je svažité. Kategorický závěr prof. S., že padající tělo prý nemohlo kontaktovat parapet ve třetím patře, je zdůvodněn pouhým apodiktickým tvrzením, že "tato varianta je biomechanicky nepřijatelná" (č. l. 677), aniž by bylo fakty přesvědčivě zdůvodněno, z čeho tato "biomechanická nepřijatelnost" má konkrétně vyplývat - přitom pro verzi, že tělo na parapet skutečně mohlo dopadnout, svědčí hned několik skutečností (uváděných doc. J. na č. l. 683 spisu).

Lze tedy celkově uzavřít, že v posuzovaném případě soudy nedodržely požadavky kladené na náležité hodnocení výsledku znaleckého zkoumání, což vede k nejistotě o správnosti zjištěného skutkového stavu.

Za této situace nelze rozhodně pokládat za správný závěr, který učinil nalézací soud v odůvodnění odsuzujícího rozsudku, jež znalecký posudek hodnotí jako "v celém rozsahu jasný, srozumitelný, úplný, logický, a proto i v tomto směru soud zamítl návrhy na doplnění dokazování vypracováním dalšího znaleckého posudku" (č. l. 599 spisu). Ústavní soud je naopak toho názoru, že při pečlivém hodnocení znaleckého posudku nemohly obecné soudy dospět k takto jednoznačnému hodnocení důkazního významu znaleckého posudku. Již nalézací soud měl vyhovět důkazním návrhům obžalovaného na doplnění dokazování, protože jím zjištěný skutkový stav byl v době rozhodování o vině neúplný, rozporný a nevěrohodný.

Tím spíše bylo zapotřebí, aby dokazování doplnil odvolací soud, u kterého obžalovaný ve svém odvolání uplatnil řadu důkazních námitek a důkazních návrhů a kterému navíc předložil odborný posudek (označený jako "biomechanická expertíza"), vypracovaný doc. J., ze dne 24. 10. 2005. Tento posudek, o jehož vědecké fundovanosti není žádného důvodu pochybovat,

vyzníval naprosto opačně než znalecký posudek prof. S. Doc. J. zejména uvádí, že pád poškozené U. M. byl spontánní, přirozený, že na jejím pádu se nepodílela žádná druhá osoba a že k jejímu pádu mohlo dojít tak, jak uvádí obžalovaný. Posudek doc. J. byl doplněn jeho písemným komentářem, který byl obžalovaným předložen při veřejném zasedání odvolacího soudu dne 25. 1. 2006 (č. l. 681-685 spisu); také tento komentář doc. J. obsahuje řadu odborně podložených výhrad a polemických připomínek ke znaleckému posudku prof. S.

Odvolací soud sice přečetl posudek doc. J. jako listinný důkaz, avšak nepřiznal mu ve svém zamítavém rozhodnutí žádnou důkazní váhu. S argumenty a tvrzeními posudku doc. J. se odvolací soud vypořádal naprosto povrchně a nedostatečně, ačkoliv šlo nepochybně o velmi důležitý důkaz, svědčící ve prospěch obviněného. Odvolací soud nekriticky přijal tvrzení prof. S., že prý "v expertize doc. J. je chybný již primární přístup k řešení problému a již základní úvaha je nepřesná a neodpovídá skutečnosti, když uvažuje tělo padajícího člověka jako jednotný tuhý celek, tuhé těleso bez kloubních spojení a nebere v úvahu, že tělo je kinematický řetězec sestavený z jednotlivých segmentů spojených klouby" (č. l. 700 spisu). Odvolací soud přitom zcela přehlédl, že v posudku doc. Jelena se nenalézá vůbec nic z toho, co je mu podsouváno ve vyjádření prof. S. Argumenty, které toto tvrzení prof. S. přesvědčivě vyvracejí, jsou uvedeny ve vyjádření doc. J. na č. l. 681-686 spisu. Doc. J. již ve svém základním posudku výslovně uvádí, že jím použité elektronicko optické technologie QUALISYS a KISTLER jsou určeny pro analýzu pohybu živého člověka a interakčních dějů mezi člověkem a jeho okolím; vedle toho pro kontrolu výpočtu byl doc. J. proveden biomechanický experiment s živým figurantem.

Ústavní soud nemůže souhlasit s tím, že obecné soudy uplatnily při zdůvodnění odsuzujícího rozsudku "zcela laické úvahy", týkající se ve skutečnosti ryze odborných složitých problémů. Takové povahy jsou např. závěry odvolacího soudu, že "do horizontální polohy těla při pádu se poškozená nemohla dostat sama. Ke zvrácení těla do této polohy, tedy k rotaci těla, nemohlo dojít ani případným nárazem poškozené do parapetu okna o patro níže." (č. l. 704 spisu). Takový úsudek není v žádném případě notoricky samozřejmý a nelze jej dovozovat laickými úvahami, o jejichž správnosti lze úspěšně pochybovat. Úsudek tohoto druhu by bylo třeba podepřít odbornými argumenty, k jejichž vyslovení ovšem soud není příslušný. Pokud snad soud chtěl podepřít toto tvrzení úvahou na č. l. 704, že totiž na ošacení poškozené nebyly nalezeny stopy otěru těla o omítku, je taková úvaha logicky zcela vadná; z nenalezení určitých stop nelze vyvodit kategorický závěr, že takové stopy vůbec neexistují či neexistovaly.

Na nutnosti vypořádat se náležitým způsobem s posudkem doc. J. nemůže nic změnit ani ta skutečnost, že doc. J. není jmenován znalcem a není zapsán v seznamu znalců. Ze zásady volného hodnocení důkazů vyplývá, že všechny důkazy jsou v zásadě rovnocenné - neplatí tedy, že znalecký posudek má apriorně vyšší důkazní hodnotu než jiný druh důkazu, např. listinný důkaz; v konkrétním případě tomu může být i naopak. Posouzení odborných skutečností může být obsaženo i v jiném důkazním prostředku, než je znalecký posudek.

Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. výslovně zakotvila v § 110a trestního řádu možnost, aby kterákoli strana, včetně obviněného, předložila jí vyžádaný znalecký posudek; navíc nové ustanovení § 89 odst. 2 trestního řádu předpokládá možnost stran vyhledat, předložit nebo navrhnout provedení jakéhokoli důkazu. Touto novelizací zákonodárce nepochybně sledoval tendenci posílit kontradiktorní rysy dokazování a umožnit plnohodnotnou účast stran na řízení, což koneckonců zvyšuje též objektivitu dokazování. Protože v daném případě neměl obviněný možnost vyžádat znalecký posudek od znalce zapsaného v seznamu znalců (žádný jiný znalec z oboru forenzní biomechaniky v České republice zapsán není), bylo zcela správné, že odvolací soud připustil důkaz posudkem doc. J. v podobě listinného důkazu. Tento důkaz ovšem bylo třeba náležitě zhodnotit a jeho závěry pečlivě porovnat se závěry znaleckého posudku prof. S., což odvolací soud bohužel neučinil a s posudkem doc. J. se v odůvodnění svého rozhodnutí řádně nevypořádal.

Ústavní soud pokládá za potřebné dodat, že ve spise doložená vysoká odborná kvalifikace doc. J. skýtá veškeré záruky fundované účasti na odborném posouzení věci. Doc. J. je vysokoškolským učitelem na katedře anatomie a biomechaniky Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze, vykazuje rozsáhlou vědecko-výzkumnou a publikační činnost doma i zahraničí, svou erudici osvědčuje též svými aktivitami v oboru kriminalistiky (např. účasti na kriminalistických konferencích). Nic by proto nebránilo tomu, aby orgány činné v trestním řízení přibraly doc. J. jako znalce ad hoc, jak to ostatně umožňuje též ustanovení § 24 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní soud je toho názoru, že za dané důkazní situace vystávaly důvodné pochybnosti o správnosti znaleckého posudku prof. S., a proto bylo namístě, aby se obecné soudy alespoň pokusily o nápravu postupem podle § 109 trestního řádu. Je třeba připomenout, že obviněný a jeho obhájce opakovaně soudům navrhovali, aby doc. J. byl před soudem vyslechnut a aby soudem byl přibrán nový znalec. Soudy tento návrh neakceptovaly, aniž by odmítnutí náležitě zdůvodnily.

Existovala též možnost vyžádat posudek ústavu podle § 110 trestního řádu, protože jde nepochybně o výjimečný, zvláště obtížný případ, vyžadující zvláštního vědeckého posouzení. V České republice je několik vysokoškolských a zdravotnických institucí, zabývajících se na vysoké úrovni oborem biomechaniky (kromě zmíněné katedry anatomie a biomechaniky Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze je to též např. Katedra biomechaniky a technické kybernetiky Fakulty tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci, Ústav teoretické a aplikované mechaniky Akademie věd České republiky, Katedra přírodovědných oborů Fakulty biomedicínského inženýrství ČVUT v Praze a jiné), u nichž bylo možno posudek vyžádat.

V žádném případě nelze akceptovat tvrzení odvolacího soudu, že vina obviněného byla "bez pochybností prokázána" (č. l. 706 spisu), že dokazování provedené nalézacím soudem bylo úplné a plně postačující, aniž by je bylo třeba jakkoli doplňovat.

Ústavní soud je naopak přesvědčen, že dokazování před obecnými soudy bylo neúplné, poskytovalo rozporné výsledky a bez jeho doplnění nebylo možné ve věci spravedlivě rozhodnout.

VII.

Jak již Ústavní soud ve svých rozhodnutích mnohokrát zdůraznil, není vrcholem soustavy obecných soudů, a není proto zásadně oprávněn zasahovat do jejich rozhodovací činnosti (srov. čl. 81 a 90 Ústavy České republiky). Jako orgán ochrany ústavnosti je však Ústavní soud nejen oprávněn, ale i povinen posoudit, zda řízení jako celek bylo spravedlivé a zda v něm nebyla porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele. K porušení ústavním pořádkem zaručených práv osob dochází zejména tehdy, pokud si orgány veřejné moci počínají při aplikaci právních norem svévolně, takže se právní závěry jejich rozhodnutí dostávají do extrémního nesouladu s vykonanými skutkovými a právními zjištěními (srov. např. nález ve věci sp. zn. I. ÚS 401/98, Sb. n. u., svazek č. 13, nález č. 3).

Po zvážení všech skutečností plynoucích z výsledků ústního jednání před Ústavním soudem, ze spisového materiálu a z argumentace užitě navrhovatelem dospěl Ústavní soud k závěru, že podaná ústavní stížnost je důvodná, a to i z hlediska ústavněprávního, které zakládá ingerenci Ústavního soudu do jurisdikční činnosti obecných soudů. Je namístě souhlasit se stěžovatelem, že v projednávané věci provedené dokazování neumožnilo zjevně učinit závěry, ke kterým posléze obecné soudy z hlediska úvah o vině dospěly.

V posuzovaném případě Ústavní soud shledal porušení dvou základních principů trestního řízení, a to jednak zásady objektivní pravdy (zásady zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností), vyjádřené v ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu, jednak zásady volného hodnocení důkazů, vyjádřené v ustanovení § 2 odst. 6 trestního řádu. Je povinností všech orgánů činných v trestním řízení využít všech nabízejících se důkazních prostředků k tomu, aby stupeň jistoty o průběhu skutkového děje byl co nejvyšší a takto byl také v odůvodnění každého rozhodnutí co nejpřesněji popsán a přesvědčivě vyložen. K provedení jednotlivých důkazů je potom namístě zdůraznit, že zejména těmi, které se s ohledem na charakter trestní věci a dané stadium trestního řízení nepochybně jeví jako důkazy zásadní, je zapotřebí zabývat se vyčerpávajícím způsobem; jejich povrchní provedení přináší riziko jejich nesprávného (nepřesného) hodnocení a možnost nesprávného rozhodnutí ve věci samé.

Ústavní soud ve své konstantní rozhodovací praxi vymezil podmínky, za nichž nesprávná aplikace norem jednoduchého práva obecnými soudy vede k porušení ústavně zaručeného práva či svobody (k tomu srov. např. nález Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 173/02, sp. zn. I. ÚS 733/2001, Sb. n. u., svazek 28, nález č. 127, svazek 32, nález č. 26). Jednou z nich je případ svévolné aplikace normy jednoduchého práva ze strany obecného soudu, a to za situace, kdy právní závěr obecného soudu je "v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými a právními zjištěními" (např. III. ÚS 84/94, III. ÚS 166/95, I. ÚS 401/98, II. ÚS 252/99, I. ÚS 129/2000, I. ÚS 549/2000, III. ÚS 694/02, IV. ÚS 433/02, Sb. n. u., svazek 3, nález č. 34, svazek 4, nález č. 79, svazek 13, nález č. 3, svazek 17, nález č. 15, svazek 19, nález č. 134, svazek 22, nález č. 63, svazek 31, nález č. 148, svazek 33, nález č. 49).

Podle přesvědčení Ústavního soudu k takovému nesouladu došlo i v daném případě. Obecné soudy provedly rozporné a neúplné hodnocení důkazů a zjištěný skutkový stav rekonstruovaly v rozporu s provedenými důkazy, čímž porušily základní práva stěžovatele. Porušení těchto zásad, zakotvených již na úrovni "obyčejného" práva, tj. na úrovni trestněprocesních pravidel obsažených v trestním řádu, vedlo v posuzovaném případě k dotčení ústavně chráněného práva na spravedlivý soudní proces, obsaženého v čl. 6 Úmluvy, a k nedodržení principu zákonnosti postupu orgánů státní moci, stanoveného v čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky a v čl. 2 odst. 2 Listiny. Ve svých důsledcích - totiž v nedostatečně odůvodněném výroku o vině a v uložení dlouhodobého nepodmíněného trestu odnětí svobody - zasáhla napadená soudní rozhodnutí též sféru osobní svobody, zaručené čl. 8 Listiny. Odvolací i nalézací soud nedostály požadavkům plynoucím ze zásady in dubio pro reo, zakotvené v čl. 40 odst. 2 Listiny.

Ústavní stížností bylo napadeno také v trestní věci vydané usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 473/2006, jímž bylo odmítnuto dovolání stěžovatele jako zcela zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) trestního řádu. Stěžovatel nepředložil v ústavní stížnosti vůči rozhodnutí dovolacího soudu žádné relevantní ústavněprávní námítky a ani Ústavní soud neshledal v postupu a v rozhodnutí Nejvyššího soudu žádná ústavněprávní pochybení. Protože však usnesení dovolacího soudu, které navazuje na napadená rozhodnutí soudů první a druhé instance, by samostatně nemohlo obstát a jeho existence by byla v rozporu s principem právní jistoty, Ústavní soud je rovněž zrušil.

Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zčásti vyhověl ústavní stížnosti a podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 15. 4. 2005 sp. zn. 52 T 4/2005 v té části výroku o vině, kterou bylo vysloveno, že obžalovaný P. M. je vinen trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona, jakož i ve výroku tohoto rozsudku o trestu, dále Ústavní soud zrušil usnesení Vrchního soudu Praze ze dne 25. 1. 2006 sp. zn. 8 To 70/2005 v té části, kterou bylo zamítnuto jako nedůvodné dovolání obžalovaného P. M. proti výroku soudu prvního stupně o vině trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 trestního zákona a proti výroku o trestu, a konečně Ústavní soud zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2006 sp. zn. 8 Tdo 473/2006.

Zrušením rozhodnutí uvedených ve výroku tohoto nálezu se vytváří prostor pro postup podle ustanovení § 314h až 314k trestního

řádu. Obecné soudy by se měly pokusit doplněním dokazování zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Provedené důkazy musí zhodnotit podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu. Pokud by ani po doplněném dokazování nebylo možno dosáhnout praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. pokud by v daném kontextu zůstaly důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalších důkazů, bylo by nutno v souladu se zásadou presumpce nevinny (§ 2 odst. 2 trestního řádu) a z ní vyplývající zásadou in dubio pro reo rozhodnout ve prospěch obviněného.

Naproti tomu v té části trestního řízení a v těch částech napadených rozhodnutí, které se týkají odsouzení stěžovatele pro trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona, neshledal Ústavní soud v postupu obecných soudů žádná pochybení. Ostatně ani samotný stěžovatel neuvádí ve vztahu k odsouzení pro tento trestný čin žádné relevantní ústavněprávní námitky. Dokazování provedené ohledně trestného činu vydírání nevykazuje žádné ústavněprávní závady, rozhodnutí obecných soudů jsou v této části přiléhavě a přesvědčivě zdůvodněna.

Proto Ústavní soud tu část ústavní stížnosti, která směřuje proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci a proti usnesení Vrchního soudu v Praze a týká se odsouzení za trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona, zamítl jako nedůvodnou podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Z toho vyplývá, že výrok o vině trestným činem vydírání podle § 235 odst. 1 trestního zákona, vyslovený rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočky v Liberci ze dne 15. 4. 2005 sp. zn. 52 T 4/2005, jakož i výrok o zamítnutí odvolání ve vztahu k trestnému činu vydírání vyslovený usnesením Vrchního soudu Praze ze dne 25. 1. 2006 sp. zn. 8 To 70/2005 zůstávají nyní nálezem Ústavního soudu nedotčeny. Bude na prvoinstančním soudu, aby ve smyslu ustanovení § 314j trestního řádu stanovil za zbývající trestné činy (též ve vztahu k trestnímu příkazu Okresního soudu v Liberci ze dne 13. 12. 2004 č. j. 5 T 196/2004-42) přiměřený trest.